

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Plenum

Torsdag 7.12.2023 kl. 16.00—1.56

5. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och av vissa andra lagar

Regeringens proposition RP 73/2023 rd
Utskottets betänkande ShUB 16/2023 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 5 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 16/2023 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Den allmänna debatten börjar. — Ledamot Krista Kiuru, presentationsanförande i egen skap av ordförande för utskottet.

Debatt

0.12 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on se, että palkansaajan työssäoloehto muutettaisiin siten, että työssäoloehto määräytyy jatkossa työtuntien sijaan — aikaperusteisuus — palkkatyöstä saatujen vakuutuksenalaisten tulojen perusteella eli tuloperusteisesti. Lisäksi työssäoloehto ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä noin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Työttömyysetuuden sovittelusta ehdotetaan poistettavaksi niin kutsuttu suojaosa, noin 300 euroa, eli se osa tuloa, jota ei huomioida sovitellun työttömyysetuuden määrän laskennassa. Etuusoikeuden alkamista edeltävää omavastuu-aikaa ehdotetaan pidennettäväksi viiden päivän työttömyyttä vastaavasta ajasta seitsemän vuorokauden työttömyysaikaan. Lisäksi ehdotetaan, että yli kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyön päättyessä maksettava lomakorvaus estää työttömyysetuuden maksumisen ajalta, jolle lomakorvaus jaksotetaan. Myös työttömyysetuuden lapsikorotukset ehdotetaan poistettaviksi.

Muutosten soveltaminen on porrastettu siten, että 1.1.24 alkaen sovelletaan omavastuuajan pidentämistä sekä lomakorvauksen vaikutusta koskevia ehdotuksia. Huhtikuun alusta alkaen sovelletaan lapsikorotuksen ja sovittelun suojaosan poistamista koskevia ehdotuksia ja syyskuun alusta, 2.9. alkaen, sovelletaan työssäoloehto koskevia ehdotuksia. Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioidaan lieventävän kannustinloukkuja ja lisäävän työllisyyttä. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla työttömyysetuusmenon arvioidaan vähenevän noin 500 miljoonalla eurolla, mikä vahvistaa julkista taloutta nettomääräisesti noin 250 miljoonalla eurolla. Esityksessä ehdotettujen muutosten arvioitu työllisyysvaikutus on noin 20 400 henkilöä, minkä arvioidaan vahvistavan julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla. Esityksen mukaan muutoksia on yhteensä mahdollista saavuttaa noin 800 miljoonan euron julkista taloutta vahvistavan vaikutuksen verran. Ehdotettujen muutosten arvi-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

oidaan heikentävän kuntien taloutta noin 55 miljoonalla eurolla, mikä johtuu verokertymän pienenemisestä sekä toimeentulotukimenojen kasvusta.

Sosiaali- ja terveystoimi toteaa selkeyden vuoksi, että nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen ei sisälly ehdotuksia työttömyysturvan porrastamisesta taikka palkkatuetun työn huomioon ottamatta jättämisestä työssäoloa kerryttävänä työnä. Näitä koskevat muutosehdotukset ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan tulossa, ja ne annetaan eduskunnalle erillisellä esityksellä kevätkauden 24 aikana.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan mukaan nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen eri muutoksien ei kaikilta osin voida katsoa olevan vähäisiä, mutta ne eivät perustuslakivaliokunnan mielestä heikennä niin olennaisesti perustuslain 19 §:ssä turvattuja oikeuksia, että ehdotettua sääntelyä olisi pidettävä perustuslain vastaisena.

Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa en esittelen näitä jokaista muutosta erikseen, vaan katsotaan näitä seuraamuksia ja palataan sitten asiaan, jos vielä ehditään.

Sitten mennään valiokunnan arvioimiin kokonaisvaikutuksiin. Esitykseen sisältyville uudistuksille on arvioitu työllisyyttä lisääviä vaikutuksia lukuun ottamatta suojaosan poistoa, jonka osalta työllisyysvaikutuksen arvioidaan olevan vähäinen. Yhteensä hallituksen esityksessä muutosten arvioidaan lisäävän työllisyyttä siis reilulla 20 000 työllisellä. Esityksen työllisyysvaikutusarvioinnit ovat suuntaa antavia, sillä eri ryhmät voivat reagoida eri tavalla taloudellisiin kannustimiin. Ansioturvan saajien taloudellinen tilanne on keskimäärin parempi kuin perusturvan saajien, ja heistä valtaosa työllistyy avoimille työmarkkinoille kohtuullisen nopeasti, minkä lisäksi ansioturvan saajat reagoivat voimakkaammin työttömyysetuuksien tasoon kuin työmarkkinatuen saajat. Koska perusturvan varassa olevien työttömien työllistymisen esteenä on usein myös muita kuin taloudellisia tekijöitä, etuusleikkauksien työllisyysvaikutukset voivat olla heidän kohdallaan pienempiä.

Hallituksen esityksen kotitalouksien toimeentuloa koskevassa vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu etuusmuutosten vaikutuksia työnhakijoiden käyttäytymiseen ja työllisyyteen. Näin ollen arviot kuvaavat lainsäädäntömuutosten vaikutuksia kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin sellaisessa tilanteessa, jossa kotitaloudet eivät lisää työntekeään.

Esityksen mukaan ehdotetut muutokset vaikuttaisivat käytössä oleviin tuloihin suhteellisesti eniten tulojakauman alimpiin tulokymmenyksiin sijoittuvissa kotitalouksissa. Ehdotetut muutokset vaikuttaisivat vuoden 2019 rekisteriaineistoilla arvioituna noin 280 000 kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin. Useimmissa tapauksissa käytettävissä olevien tulojen pudotus on enimmillään muutaman prosentin luokkaa. Yli 15 prosentin pudotuksia esiintyy noin 3 000:lla.

Ehdotettujen muutosten johdosta pienituloisiksi luokiteltavien määrä kasvaa noin 7 200 henkilöllä, mistä 3 700 on lapsia. Tämä vastaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan noin viidesosaa vuodelle 2024 arvioidusta lapsiköyhyyden lisäyksestä. Kaikista pienituloisimpien työttömyysetuuksien saajilla toimeentulotuki ja yleinen asumistuki kompensoivat osittain nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa ehdotettujen muutosten vaikutuksia. Toimeentulotuen menojen arvioidaan lisääntyvän noin 60 miljoonalla ja yleisen asumistuen menojen noin 38 miljoonalla.

Sosiaali- ja terveystoimi toistaa aikaisemman näkemyksensä, että viimesijaisen ja tarveharkintaisen toimeentulotuen käyttöä ei ole sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannustimien kannalta tarkoituksenmukaista lisätä ensisijaisten etuuksien muutoksilla. Pitkäaikaisella toimeentulotuen saannilla on todettu olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin sekä ylisukupolvisen huono-osaisuuteen. Myös perustuslaki-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

valiokunta viittaa lausunnossaan aikaisempiin tulkintakäytäntöihinsä ja pitää huolestuttavana lainsäädäntöä, jonka on arvioitu ohjaavan etuudensaajia viimesijaiseksi tarkoitettujen toimeentulotuen saajiksi. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että toimeentulotukeen liittyy muusta sosiaaliturvajärjestelmästä poikkeava tarveharkinta ja menokontrolli.

Sosiaali- ja terveystoimikunta toteaa, että toimeentulotuen määrän ja saajien lisääminen ensisijaisia etuuksia pienentämällä voi vaikeuttaa myös hallitusohjelmassa toimeentulotukilain kokonaisuudistukselle asetettuja tavoitteita. Tämä toimeentulotuen kokonaisuudistus on tarkoitus toteuttaa niin, että se vähentäisi toimeentulotukea tarvitsevien määrää puolella.

Sukupuolivaikutusten arvioinnissa monet tässä uudistuksessa käyttöön otettavat muutokset vaikuttavat useammin naisiin kuin miehiin. Tämä on siis kytköksissä työmarkkinoiden sukupuolittuneisuuteen ja hoivavastuun jakamiseen. Naiset saavat myös miehiä useammin työttömyysturvan korotuksia. Työ- ja tasa-arvovaliokunnan tavoitin sosiaali- ja terveystoimikunta kiinnittää huomiota myös siihen, että muutosten yhteisvaikutukset esimerkiksi naisiin ja naisten toimeentuloon sekä lapsiperheisiin voimistuvat, koska esityksessä ehdotetut toimenpiteet voivat kohdistua samanaikaisesti samoihin henkilöihin.

Sosiaali- ja terveystoimikunta toteaa myöskin, että työttömyysetuuksien saajien toimeentuloon vaikuttavat nyt käsiteltävänä olevien etuuksien lisäksi muutkin samanaikaisesti voimaan tulevat sosiaaliturvaa koskevat muutokset, kuten yleisen asumistuen tason laskeminen, etuuksien indeksijäädytys ja lapsilisien korotukset sekä toimeentulotukilain asumismenojen sääntelyn kiristäminen. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset lisäävät yleisen asumistuen ja toimeentulotuen tarvetta. Yleisen asumistuen tason lasku, toimeentulotuen asumismenoja koskevan sääntelyn kiristäminen ja etuuksien indeksijäädytys puolestaan vaikuttavat työttömyysetuuksia saavien toimeentuloon.

Selvityksen mukaan pienituloisuus tulee kasvamaan ja sosiaaliturvan muutokset kohdistuvat voimakkaimmin kahteen pienituloisimpaan tulokymmenykseen. Etuudensaajaryhmien välistä tarkastelua kun on käyty, niin suurimmat vaikutukset kohdistuvat opiskelijoihin ja työttömiin ansioturvan saajiin. Työttömyysetuuksia saavissa kahden vanhemman perheissä vaikutukset ovat suhteellisesti selvästi pienempiä kuin yhden aikuisen perheissä. Perhetyypeittäin tarkasteltaessa havaittiin, että selvästi suurimmat vaikutukset kohdistuvat nuoriin yhden hengen talouksiin ja nuoriin lapsettomiin pareihin. Lapsiperheisiin kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuudessaan pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin talouksiin. Myös yksinhuoltajissa häviäjillä on suuri osuus, mutta käytettävissä olevien tulojen pieneneminen yli kymmenellä prosentilla on harvinaisempaa kuin työikäisissä yhden hengen talouksissa. Selvitys ei sisällä arviota toimeentulotuen muutosten vaikutuksista.

Sosiaali- ja terveystoimikunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoitin huomiota eduskunnan käsiteltävänä olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointien puutteisiin erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeusvaikutusten osalta ja korostaa sitä, että valtioneuvoston on tarkasti käsiteltävä näiden esitysten vaikutuksia myöhemmin ja korjattava tilanne tarvittaessa, jos sellainen tulee eteen.

Arvoisa puhemies! Totean, että tämä lakiesitys sisältää myöskin yhden aika laajan lausuman näistä seurausvaikutusten arvioinneista ja toimenpiteisiin mahdollisesti ryhtymisestä. Tämä sisältää myöskin vastalauseita.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Kiitos, että sain tämän esitellä. Vaikka tässä nyt ei kaikkea pystytty sanomaan, niin kyllä tämä kokonaisuus nyt tästä kävi selville. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

0.24 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Näillä nyt esitetyillä useilla heikennyksillä meidän työttömyysturvajärjestelmäämme hallitus on heikentämässä rajusti etenkin ansioidonnaista työttömyysturvaa tilanteessa, jossa työttömyys uhkaa suhdanteen takia kasvavaa voimakkaasti, esimerkiksi rakennusalalla. Ja tähän on nyt täysin päinvastaista politiikkaa kuin se, mitä yleensä esimerkiksi taloustieteilijät suosittelevat, eli matalasuhdanteessa pitäisi nimenomaisesti pitää kiinni meidän turvaverkoistamme ja huolehtia siitä, että ansiosidonnainen työttömyysturva sitten toimii ja tukee niitä ihmisiä, jotka matalasuhdanteessa joutuvat työttömiksi.

Käytännössä nämä heikennykset ja leikkaukset tarkoittavat, että kasvava joukko ihmisiä jää työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan, ja erityisesti lapsikorotuksen poistaminen vaarantaa työttömäksi jäävien lapsiperheiden toimeentulon. Asiantuntijakuulemisissa on painotettu, että työttömyysturvan lapsikorotus on ollut tutkitusti yksi kaikkein tehokkaimmista sosiaalipoliittisista keinoista torjua lapsiperheköyhyyttä, ja sen poistaminen eriarvoistaa vakavasti suomalaista yhteiskuntaa.

Minä ajattelen, että lapsikorotus myöskin on hyvä esimerkki niistä ongelmista, jotka liittyvät siihen tapaan, miten nämä työllisyysvaikutukset valtiovarainministeriössä arvioidaan. Noin puolen noin 20 000 lisätyöllisen vaikutuksesta arvioidaan tulevan lapsikorotuksen poistosta. Eli kun jo valmiiksi köyhät lapsiperheet menettävät tuloja ja köyhtyvät lisää, niin ajatellaan, että sillä tulee 10 000 lisätyöllistä Suomeen. Tämä on arkitodellisuudelle erittäin vieras ajatus ja osoittaa myöskin näiden mallien teoreettisuuden.

Hallitus ei myöskään saavuta ansioturvaleikkauksilla väitettyjä säästöjä, koska ne kohdistuvat suurilta osin Työllisyysrahastolle ja valuvat siten työttömyysvakuutusmaksujen alentamiseen. Työnantajamaksuja alennetaan ensi vuonna jopa 700 miljoonalla eurolla, kun samaan aikaan pienituloisiin kohdistuvista sosiaaliturvaleikkauksista puhutaan välttämättömyytensä.

THL:n arvion mukaan vajaa 30 prosenttia työttömyysetuutta saavista kokisi hallituksen leikkausten myötä vähintään viiden prosentin tulojen pienenemisen ja noin 60 prosenttia kokisi jonkinasteista tulojen pienenemistä. Monissa tapauksissa yksittäiselle henkilölle kohdistuu satojen eurojen kuukausittainen leikkaus pelkästään tämän esityksen myötä.

Sovitellun päivärahan 300 euron suojaosan poistaminen tarkoittaa sitä, ettei työttömien kannata nykyisellä tavalla ottaa lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä vastaan, ja siten työn tekemisen kannusteet heikkenevät. Tähän asti on ajateltu, että on hyvä antaa ihmisille se viesti, että kannattaa ottaa myöskin lyhytaikainen määräaikainen keikkatyö vastaan, jos on työttömänä, sen sijaan, että meidän sosiaaliturvajärjestelmämme on rakennettu niin, että työttömien pitää vain odottaa työttöminä, kunnes tulee se kokopäiväinen työpaikka vastaan, mutta tästä linjasta hallitus on nyt tämän suojaosan poistamisen myötä poikkeamassa.

VATTin tutkimuksen mukaan työttömyysturva ja asumistuen suojaosa ovat lisänneet osa-aikatyön määrää ilman, että kokoaikatyö olisi vähentynyt. Tämä tarkoittaa sitä, että koko hallituksen lähtökohta tälle koko uudistukselle ja näiden poistamiselle ei pidä paikkaansa. Kaikki se, mistä ministeri Satonen on täällä puhunut, että nämä suojaosat estävät ihmisiä siirtymästä kokopäivätyöhön, ainakaan tutkimusten valossa ei ole ollut näin, vaan

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

ne ovat lisänneet osa-aikatyötä ilman, että se on tapahtunut kokoaikatyön kustannuksella. Siksi vastaavasti oletetusti näiden poistaminen tulee tarkoittamaan sitä, että työn tekemisen kokonaismäärä hyvinkin voi vähentyä suojaosien poiston myötä, vaikka hallitus on perustellut tätä työllisyydellä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset osuvat erityisesti osa-aikaisiin työntekijöihin, joista tiedetään noin 100 000:n työskentelevän vastentahtoisesti osa-aikaisesti. Esimerkiksi Palvelualojen työttömyyskassan päivärahan saajista on tänä vuonna 48 prosenttia saanut soviteltua päivärahaa. Työssäoloehdon pidentäminen kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen taas vaikeuttaa ansioturvan piiriin pääsemistä kaikkien osalta. Ja tämä siis nyt samalta hallituspuolueelta, joka on puhunut yleisestä ansioturvasta kaikille. Te teette tismalleen päinvastoin eli te vaikeutatte ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin pääsyä kaikille. Erityisesti se tulee vaikeutumaan nuorilla, pätkätyöntekijöillä ja heikossa työmarkkina-asemassa olevilla, ja tämän heikennyksen myötä esimerkiksi opettajan sijainen voi jäädä kesäksi kokonaan ilman ansioturvaa työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys vie Suomen työttömyysturvaa entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista, kuten Tanskasta ja Ruotsista, joissa ansiosidonnainen turva on erityisesti pieni- ja keskituloisille työntekijöille jo ennestään merkittävästi Suomea parempi. Hallitus perustelee virheellisesti politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, vaikka kyse on yksipuolisista heikennyksistä työntekijöiden, työttömien ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan. Samalla, kun hallitus leikkaa työttömyysturvaa, valmistele se myös irtisanomisten, lomautuksien, perusteettomien määräaikaisuuksien helpottamista ja merkittäviä heikennyksiä työntekijöiden neuvotteluvoimaan ja jopa kouluttautumismahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys työttömyysturvan leikkaamisesta on yksi monista esityksistä, joilla hallitus on lisäämässä ylisukupolvista köyhyyttä ja eriarvoisuutta merkittäväällä tavalla. Hallitus on näillä esityksillä rakentamassa Suomesta matalapalkkayhteiskuntaa, joka ei enää kilpaile osaamisella, innovaatioilla ja tuottavuudella, vaan työvoiman mahdollisimman halvalla hinnalla. Tämä ei ole mitään Pohjoismaista mallia, ja tämä on täysin väärä suunta Suomelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

0.32 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tosiaan täällä puoli yhden aikaan yöllä taas yhtä kokonaisuutta liittyen hallituksen 1,5 miljardin historiallisen suuriin perusturvaan kohdistuviin leikkauksiin, ja kuten täällä on jo useaan kertaan tuotu esille, nehan kohdistuvat kaikki pitkälti samoihin pienituloisiin ihmisiin.

Alan nyt ensimmäisenä tämän esityksen kohdalla käsittelemään lapsiperheköyhyyttä. Mielestäni on suorastaan törkeää, että hallitus poistaa työttömyysturvasta tämän lapsikorotuksen. Siis se on suoraan sanottuna todella törkeää, etenkin kun mieltii tätä aikaa. Me eletään joulua, ja tässä tilanteessa te viette työttömiltä lapsiperheiltä näin merkittävässä määrin tukea poies.

Me kuultiin asiantuntijoita liittyen tähän lapsikorotuksen vaikutukseen, ja kuten tässä edellä tuotiin esille, ne tutkijat ja ne asiantuntijat, mitä me kuultiin, totesivat hyvin yksiselitteisesti, että tämä on vaikuttavin ja tehokkain tapa ehkäistä lapsiperheköyhyyttä. Ja jos se on johtopäätös, että tämä tuki ehkäisee lapsiperheköyhyyttä, niin te senkin tiedon nojalla olette poistamassa sitä. Pelkästään tästä esityksestä THL ja Kela lausunnoissaan toteavat,

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

että 3 700 lasta tippuu köyhyyteen, ja se on 20 prosentin kasvu lapsiperheköyhyyteen tällä esityksellä. Näillä kaikilla teidän esittämillänne säästölaeilla vaikutus on, että 16 700 lasta ajautuu köyhyyteen.

Mielestäni se on uskomaton arvovalinta, että te lähdette leikkaamaan näiltä samoilta ihmisiltä ja etenkin pienituloisilta lapsiperheiltä. Kun vanhemmat ovat joutuneet työttömiksi, on muutenkin pienituloista ja tiukkaa, niin te leikkaatte heiltä. Pienistä tuista. Jos mietitään yksinhuoltajaa, joka on jäänyt työttömäksi, yhdestä lapsesta se tukileikkaus on 150 euroa ja kahdesta lapsesta lähes 300 euroa, ja se on työttömyysturvasta todella iso lohkaisu.

Te leikkaatte 200 miljoonaa työttömiltä lapsiperheiltä, ja sitten te kerrotte täällä, kuinka te tuette lapsiperheitä antamalla 60 miljoonaa lapsilisien korotukseen kaikille meille, ja siitä vain murto-osa menee näille työttömille lapsiperheille. 200 miljoonaa työttömien lapsilta, ja sitten te annatte 60 miljoonaa kaikille lapsiperheille. Siis aivan uskomaton arvovalinta. Ja edelleen toistan, että näiden teidän leikkausten vaikutuksesta 16 700 lasta ajautuu köyhyyteen, ja tämä on näistä kaikista asiantuntijalausunnoista luettavissa.

Olisin toivonut äsken, kun me kävimme keskustelun asumistuesta, perussuomalaisilta jonkinnäköistä vastausta näihin kysymyksiin. Odotimme kuin kuuta nousevaa, että vihdoin Reijonen pitää puheenvuoron, mutta sitten hän vetikin puheenvuoron viimeisenä pois. Toivoisin, että nyt vastaatte tähän, näille työttömille lapsiperheille, miten te kehtaatte tehdä näitä leikkauksia.

Arvoisa puhemies! Tämä on iso kokonaisuus, täällä on paljon muitakin heikennyksiä ja muutoksia. Täällä on sovitellun päivärahan suojaosan poisto. Siinä on hyvin paljon vaikutuksia. Erityisesti palvelualat ja sote-alat ovat tuoneet vahvasti esille asiantuntijakuulemisessa, että meillä tiedetään, että vastentahtoisesti osa-aikaisesti työskentelee 100 000 suomalaista. Esimerkiksi Palvelualojen työttömyyskassan päivärahan saajista 48 prosenttia eli lähes puolet on saanut soviteltua päivärahaa. Tämä on suora heikennys erityisesti heiltä. Työntekijöistä noin 18 prosenttia tekee osa-aikaisesti työtä, ja tässä huomionarvoista on, että erityisesti naiset tekevät meidän työmarkkinoillamme paljon osa-aikaisesti, voidaan sanoa, että noin 24 prosenttia eli neljännes.

Ja sitten täällä hallituksen esityksessä — tähän on iso ja laaja kokonaisuus — on työssäoloehdon pidentäminen kuudesta kuukaudesta 12:een. Tästäkin olemme kysyneet. Tähän kohdistuu erityisesti nuoriin työuran alussa oleviin. Meillä on ollut usein esimerkkinä nämä opettajat, jotka eivät esimerkiksi pääse nyt tähän työssäoloehdon täyttymiseen. Sitten tietenkin täällä on lomakorvauksen jaksotukseen liittyviä asioita.

Jollain tavalla ehkä itse ajattelen tätäkin esitystä kokonaisuutena niin, että taas kerran nämä heikennykset kohdistuvat samoihin pienipalkkaisiin duunareihin. Jollain tavalla olisin toivonut hallitukselta, varsinkin kun me käydään tätä työmarkkinakeskustelua, että tulisi myös jotain kädenojennusta näille pienipalkkaisille työntekijöille, jotka yrittävät saada elannon, hoitavat perhettä, yrittävät maksaa laskut, tekevät todella paljon töitä mutta eivät tule palkallaan toimeen ja joutuvat turvautumaan yhteiskunnan tukiin. Työelämään tulee ainoastaan heikennyksiä: irtisanomissuojaan, sairaussakkoon, työssäoloehtoihin heikennyksiä ja nyt vielä tukiinkin heikennyksiä.

Jollain tavalla toivoisin, että tekisitte kokonaisarvion, kuinka paljon te suomalaisilta pienituloisilta duunareilta olette valmiit heikentämään niin työelämän pelisääntöjä kuin toimeentulon näkökulmasta. Kuten on tässä tuotu monta kertaa esille, toimeentulotukiriippuvuus tulee kasvamaan huomasti. Jollain tavalla en pidä hyväksyttävänä sitä, että teidän lähtökohdassanne on joko työelämä tai sitten täysi kannustinloukku, toimeentulotuki. Kyllä

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

jollain tavalla pitää huolehtia niistä kannusteista, että ihmiset pääsevät työelämään, mutta myös, jos tulee ongelmia tai erilaisia haasteita elämässä vastaan, yhteiskunta sitten tukee ja auttaa niissä eteenpäin eikä tällä tavalla rankaise, jos tapahtuu näitä haasteita.

Arvoisa puhemies! Tämä on iso kokonaisuus, mutta jatketaan tästä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

0.39 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Yö on jo pitkällä, taitaa kello käydä kohta jo lähes yhtä, mutta on sanottava, että tämä esitys sisältää erityisen törkeän tempun. Se on näin suoraan tässä nyt sanottava. Tässä esityksessä ehdotetaan käytännössä sitä, että työtön menettäisi lapsikorotukset. Aloitan tämän esityksen ruotimisen nimenomaan näistä lapsikorotuksista.

Yksi keskeisin hyvinvointiyhteiskunnan mittari on ollut se, kuinka paljon meillä on lapsiköyhyyttä. Siksi tuntuu kovin surulliselta, että yhteiskunnassa otetaan tavoitteeksi nimenomaan lapsiköyhyyden lisääminen. Sellaiset politiikan päätökset, joissa tahallisesti aiheutetaan lapsiköyhyyttä ja tiedetään se, laittavat meidät peilin eteen kysymään, mistä tässä porukalla on kysymys. Minusta tuntuu erityisen pahalta, että tällainen tehdään. Tämä ei ole leikin asia. Tällä on todella suuri vaikutus lasten, köyhien lasten, toimeentuloon. Kun me tiedämme sosiaalipolitiikan tutkimuksesta, että yksi keskeisimpiä lapsiköyhyyden purkamistapoja on lapsikorotuksiin satsaaminen, niin on ihmeteltävä, miksi siitä halutaan tässä hallituksessa luopua. Tällainen lapsikorotusten poistaminen tietoisena siitä, että se aiheuttaa lisää lapsiperheköyhyyttä, tuntuu hyvin vastenmieliseltä poliittiselta arvovalinnalta. Sen valinnan jälkeen ei voi muuta ihmetellä kuin sitä, miten voidaan pokkana sanoa, että tässä on tehty päätöksiä, jotka erityisen vähän koskisivat lapsia. Tässä on tehty päätöksiä, jotka erityisen paljon tulevat koskemaan lapsiperheitä ja lapsia, jotka elävät näissä perheissä.

Siksi mielestäni on käsittämättömin tempu, että tämän koko kuulemiskierroksen jälkeen, jossa ei juuri kukaan kannattanut lapsikorotusten poistoa, tämä kierros pystyi menemään niin, että loppuviimeksi valiokunnassa hallituspuolueet päätyivät siihen ratkaisuun, että kun jaksottamisesta puhuttiin ja sitä myöskin ministeriöltä perättiin ja hallituksen linjaa kyseltiin, niin tämä lapsikorotus poistetaan tässä esitetyssä ajassa. Se on mielestäni mysteeri, kun teillä olisi ollut mahdollisuus toimia tässä toisin, miksi te toimitte näin. Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota tämän esityksen seurauksiin. Perustuslakivaliokunnassa äänestettiin ja katsottiin, että erityisesti tällä lapsikorotuksella on merkittävä perusoikeutta vahvistava puoli, joka tulisi ottaa huomioon.

Minusta on kyllä uskomattominta, että kun tässä tilanteessa olisi ollut varaa tällä hallituksella pohtia sitä, pitäisikö tämä lapsikorotus laittaa myöhemmin voimaan, niin porukka päätti siitä huolimatta, että olisi voinut toimia toisinkin, että ei ole tarpeen ja laitetaan heti vaan voimaan. Tämä on niin kovaa politiikkaa, että tällaista ei ole kyllä... En muista, että olisi tietoisesti näin kovasti lapsiköyhyyttä lisätty ja vielä päätetty, että pannaan se saman tien voimaan, niin kuin on ehdotettu, kuulemiskierroksesta viis. Kun sitä liekaa, joka teitä koski, vähän löysättiin, niin siitä viis, heti vaan voimaan. Tällaista menoa en ole kyllä ennen nähnyt, ja en ymmärrä, miksi tämä tehdään. Tämä on sydäntäsärkevä päätös osana tätä esitystä, ja tämän vaikutukset tulevat olemaan todella kovat.

Jos muistan tähän kellonaikaan, oikein en ehtinyt sitä nyt katsoa, niin kahden työttömän ja kahden lapsen perheessä me puhutaan 370 euron vaikutuksista ja kolmen lapsen ja kah-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

den työttömän perheessä tämän vaikutus nousee 480 euroon. Siis eivätkö nämä tunnu kohdaloilta, joita meidän pitäisi välttää täällä? Siis me muina miehinä käsitellään perusturvan leikkauksia ja ajatellaan, että tämän esityksen yhtenä osana — vain yhtenä osana — tämä johtaa siihen, että joltain perheeltä viedään lähes 400 tai lähes 500 euroa lapsikorotuksen poistamisella, ja tämä tuntuisi oikeudenmukaiselta.

Petteri Orpo on hyvin todennut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomuuksia ja keneltäkään ei vaadita mahdottomuuksia. Tässä me ollaan tänä yönä ihmettelemässä, miksi näiltä työttömiltä perheiltä ja näissä työttömien perheissä asuvilta lapsilta viedään tällaiset lapsikorotukset. Minusta on häpeällistä hyvinvointivaltiossa, että näin päädyttiin toimimaan.

Arvoisa puhemies! Tässä ei myöskään porrastusta eikä minkäänlaista mahdollisuutta harkintaan rakenneta näiden muiden elementtien osalta, ja on syytä tässä keskustelussa käydä todella tarkkaan läpi, mitkä ovat näiden todelliset työllisyysvaikutukset. Meille tuli varmasti valiokunnassa kaikille yllätyksenä, että nämä työllisyysarviot ovat sittenkin ehkä ylioptimistisia. Lisäksi se suhdannetilanne, jossa nämä ehdotukset on kirjoitettu, tuntuu varsin yliruuksuiselta. Eli hallituksen esitys lähtee maalailemaan sellaista työllisyystilannetta, jonka perään meidän on turha haikailla, kun näemme, että Suomi on painumassa taantumaa. Nyt samaan kohdejoukkoon kohdistuu monenlaisia ja useita erilaisia muutoksia, ja näitä tarkastellaan tässä kokonaisuudessa erillään.

Totta kai perustuslakivaliokunta ja myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunta toteavat omissa mietinnöissään, että nämä vaikutusarviot ovat puutteellisia, sillä ihmis- ja perusoikeusarviot puuttuvat. On suuri sääli, että me teemme isoja päätöksiä tuntematta, minkälaisia vaikutuksia näistä seuraa. Myöskään tähän ei ole rakennettu kohtuullistamisen mekanismia, jota professori Saari on ehdottanut yhteiskuulemisessa kaikista näistä esityksistä. Tähän ei sisälly minkäänlaista mahdollisuutta kohtuullistaa näitä yhdelle perheelle ja yksittäisille henkilöille tulevia vaikutuksia, vaan tässä lähdetään siitä, että tämä esitys toteutuu sellaisenaan eikä minkäänlaista harkinnanvaraa kohtuullisuudesta pystytä rakentamaan.

Tällä turvataan valtiontalouden säästöjä. Tämä on yksi isoimpia esityksiä, 800 miljoonaa euroa lähtee tällä nuijan kopautuksella. On helppoa yhdessä yössä yhden aikaan yöllä käydä läpi näitä vaikutuksia ja ajatella, että kyllä se oppositio jonain päivänä sitten tyyntyy. Illalla kun menee nukkumaan, niin porvarit nukkuvat yönsä hyvin, kun aamuksi on nämä kaikki saatu täältä tuutista ulos. Minusta on tosi surullista käydä tällaista keskustelua tähän aikaan yöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

0.47 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Työttömyysturvaan on tulossa useita muutoksia. Muun muassa suojaosat ja lapsikorotukset otetaan pois. Lomakorvaus jaksotetaan, ja omavastuu-aikaa pidennetään. Sinällään tavoite työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistamisesta on kannatettava, mutta tämä esitys heikentää työttömyysturvaa tavalla, joka ei ole kannatettava. Työllisyyden vahvistaminen tulee tehdä oikeudenmukaisesti, ei kurjistamalla työttömien asemaa. Työttömät kaipaavat ennen kaikkea parempaa tukea sekä osaamisen kehittämiseen että työkyvyn vahvistamiseen. Työttömyysturvan leikkaukset eivät edusta kumpaakaan vaan saavat ihmiset olemaan enemmän huolissaan omasta toimeentulostaan. Huoli toimeentulosta kuluttaa ihmisten voimavaroja, mikä ei auta uusien töiden löytämisessä — päinvastoin.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Arvoisa puhemies! Tätä muutosta ollaan myös tekemässä tilanteessa, jossa meidän suhdannetilanteessamme näkyy tummia pilviä etenkin rakennusallalla. Hallitus käyttää todella kovaa keppiä, kun mahdollisuudet löytää muita töitä tulevat todennäköisesti heikkeneeseen. Suomesta ei myöskään saa tulla sellaista yhteiskuntaa, jossa ihmiset joutuvat tekemään kahta eri työtä selviytyäkseen arjen kustannuksista. Suomalainen hyvinvointivaltio on taannut tähän asti taloudellista turvaa myös pienipalkkaisissa tai osa-aikaisissa töissä käyville, mutta Orpon hallitus on romuttamassa tätäkin mallia. Inhimillinen työelämä ja mahdollisuus vapaa-aikaan ovat kaikkien etu, niin työntekijöiden, työnantajien kuin koko yhteiskunnankin.

Arvoisa puhemies! Työttömyysturvan leikkaaminen kasvattaa myös toimeentulotuen ja asumistuen menoja. Esityksen muutoksen myötä ansioturvalta siirtyy yhä enemmän työttömiä työmarkkinatuen, peruspäivärahan sekä toimeentulotuen ja asumistuen varaan. Esityksessä on arvioitu, että toimeentulo heikentyy 18 000 työttömältä, mikä tarkoittaa 6,7 prosentin työttömyysasteella 17:ää prosenttia ansiopäivärahan saajista. Arviolta 7 239 henkilöä putoaa pelkästään tämän esityksen myötä köyhyysrajan alapuolelle, ja 2 333 heistä on lapsia. SOSTE julkaisi 14. päivä marraskuuta tarkennettuja laskelmia, jotka osoittavat, että pienituloisten määrä tulee kasvamaan vuonna 2024 noin 68 000 henkilöllä. Heistä noin 16 700 on lapsia. Toimeentulotuen varaan putoaa 65 000 ihmistä. Tämän päälle tulevat vielä indeksijäädetykset ja muiden etuuksien heikennykset, joiden yhteisvaikutukset hallitus on arvioinut puutteellisesti, kuten lukuisat asiantuntijat ovat tuoneet esille.

THL:n mukaan vajaa 30 prosenttia työttömyysetuutta saavista kokisi hallituksen leikkauksien myötä vähintään viiden prosentin pienenemisen tuloissaan ja noin 60 prosenttia kokisi jonkinasteista tulojen pienenemistä. THL:n vasta vähän aikaa sitten julkaisemassa työpaperissa todetaan johtopäätöksissä seuraavasti: ”Säästöt heikentävät selvästi perusturvaa. Laskelmiemme mukaan hallituksen esittämät toimet kasvattavat tuloeroja ja köyhyysriskiä huomattavasti. Hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeimmin alimpiin tulo-kymmenyksiin.”

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys vie Suomen työttömyysturvaa entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista, kuten Tanskasta ja Ruotsista, joissa ansiosidonnainen turva on erityisesti pieni- ja keskituloisille työntekijöille jo ennestään merkittävästi Suomea parempi. Hallitus perustelee virheellisesti politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, vaikka kyse on yksipuolisista heikennyksistä työntekijöiden, työttömien ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan. Samalla, kun hallitus leikkaa työttömyysturvaa, se valmistelee perusteettomien irtisanomisten ja lomautuksien helpottamista ja merkittäviä heikennyksiä työntekijöiden neuvotteluvoimaan ja jopa kouluttautumismahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Esitys työttömyysturvan leikkaamisesta on yksi monista esityksistä, joilla hallitus on lisäämässä ylisukupolvista köyhyyttä ja eriarvoisuutta merkittävästi sekä rakentamassa Suomesta matalapalkkayhteiskuntaa, joka ei enää kilpaile osaamisella, innovaatioilla ja tuottavuudella, vaan työvoiman mahdollisimman halvalla hinnalla.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltiossa olisi pyrittävä pitämään kaikki mukana. Siihen tavoitteeseen ei näillä leikkauksilla kyllä päästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

0.53 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämän työttömyysturvalain muuttamisessa muutokset koskevat palkansaajan työssäoloa, työttömyysetuuden sovittelua ja työttö-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

myysetuusoikeuden alkamisen ajankohtaa sekä työttömyysetuuksiin maksettavia lapsikoroituksia. Tämä esitys vahvistaa julkista taloutta, purkaa työn vastaanottamisen kannustinloukkuja ja nopeuttaa työttömäksi jääneiden henkilöiden uudelleentyöllistymistä. Tärkeitä tavoitteita.

Työttömyysetuusmenojen odotetaan vähentyvän noin 500 miljoonalla eurolla, mikä vahvistaisi julkista taloutta noin 250 miljoonalla eurolla nettomääräisesti. Lisäksi työllisyyden arvioidaan kasvavan noin 20 000 työllisellä, mikä vahvistaisi julkista taloutta noin 550 miljoonalla eurolla, eli hyvin merkittävä kokonaisuus on kyseessä.

Tästä esityksestä on saatu lausunnot valiokuntaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalta ja perustuslakivaliokunnalta, ja nostan tässä esille työ- ja tasa-arvovaliokunnan muutamia kohtia. Siellä mainitaan muun muassa, että työnteon kannustimet ovat tällä hetkellä liian matalat, ja hallituksen ensimmäisten budjettiesitysten päätöksillä on arvioitu olevan merkittävä 60 000—65 000 henkilön työllisyysvaikutus. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyi myös tämän hallituksen esityksen näkemykseen, että vaikka merkittävä osa työttömyyspäiväraha-kausista päättyy jo ennen enimmäismäärän täyttymistä, työssäoloehdon mukainen työskentelyvaatimus on verrattain lyhyt suhteessa sen täyttämiseen seuraavaan etuusoikeuteen.

Myös euroistamista pidettiin kannatettavana ja hyvänä muutoksena. Uudistus mahdollistaa nykyistä laajemman tulorekisterin hyödyntämisen ja siten edistää etuuspäätöksien automatisointia ja digitalisaation hyödyntämistä. [Krista Kiuru: Mutta ei tosiasiallisesti työllistymistä!]

Valiokunta, siis työelämä- ja tasa-arvovaliokunta, piti myös tärkeänä, että erilaiset kannustimet eivät muodostu kokoaikaisen työllistymisen esteeksi missään tilanteessa, ja piti ehdotusta suojaosan poistamiseksi siksi perusteltuna ja kannatettavana. Valiokunta huomautti, että työttömän kannustimet tehdä osa-aikaista työtä ovat ilman suojaosaakin kohtalaisen hyvät ja että liian anteliaat etuudet osa-aikaisille työttömille voivat pitkittää työttömyysjaksoja ja heikentää julkista taloutta. Valiokunta piti tärkeänä myös sitä, että kokoaikaisen työn ja osa-aikaisen työn välille muodostunut kannustinloukku puretaan. Kokoaikaisen työn on oltava aina selvästi kannattavampaa suhteessa osa-aikaisen työn ja sosiaaliturvan yhdistelmään.

Valiokunnassa, työ- ja tasa-arvovaliokunnassa, nousi esille myös sukupuolivaikutusten ero, eli tämä esitys kohdentuu enemmän naissukupuoleen, ja sen takia siihen kiinnitettiin erityistä huomiota. Mutta sanottakoon samassa yhteydessä tässä, että hallitusohjelmassa hallitus on sitoutunut selvittämään toimia ammattialojen sukupuolenmukaisen eriytyksen vähentämiseksi. [Li Andersson: Kannattaako sitten tehdä tällaisia toimia?]

Nostan tässä esille myöskin Etlan lausunnon, jossa kannatettiin työssäoloehdon muuttamista ansioperusteiseksi. Ensinnäkin tuloperusteisuus sopii paremmin tilanteisiin, joissa ansioita kertyy useammasta työsuhteesta tai työaika vaihtelee merkittävästi. Toiseksi muutos mahdollistaa tulorekisterin paremman hyödyntämisen. Työssäoloehdon pidentäminen tuo Suomen tilanteen lähemmäksi vertailumaiden tilannetta, kuten esityksessäkin on todettu. Ja omavastuuajan palauttaminen seitsemään päivään on perusteltua, sillä se lyhennettiin seitsemästä päivästä viiteen päivään aktiivimallin käyttöönoton yhteydessä, mutta pidettiin kuitenkin seitsemässä päivässä siinä vaiheessa, kun aktiivimallista luovuttiin. Ja myös lomakorvausten jaksotuksen osalta palataan jo aiemmin käytössä olleeseen menettelyyn, eli mitään kovin suuria muutoksia nämä eivät ole. Nämä ovat aikaisemminkin olleet

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

siis käytössä. Ja tämäkin muutos on siinä mielessä perusteltu, että lomakorvausten saanti työttömyysjakson aikana parantaa työnhakijan taloudellista tilannetta.

No, joitakin kohtia vielä otan esille tästä lausunnosta, kun on ollut keskustelua näistä lapsivaikutuksista lapsikorotusten poiston myötä. Tällähän ei ole merkitystä kaikkein pienituloisimpien toimeentulotukeen oikeutettujen työttömyysetuuksien saajiin, koska heillä toimeentulotuki kompensoi lapsikorotusten poiston. Ja hallitus on näitten lapsikorotusten poiston lieventämiseksi toteuttanut muita parannuksia lapsiperheille, kuten nostamalla alle kolmevuotiaiden lapsilisää, lisäämällä lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, [Li Andersson: 26 euroa!] kehittämällä opiskelijoiden huoltajakorotusta ja korottamalla lapsilisää monilapsisille perheille.

Pidimme valiokunnassa muita perhe-etuuksia kannatettavina, mutta niin kuin täälläkin on noussut esille, välttämättä ne eivät ihan kaikilta osin kohdennu niille perheille, joihin leikkaukset kohdistuvat, mutta kyllä osa kohdistuu juuri heihinkin.

No, sitten nostan täältä vielä lopuksi freelancereiden tilanteen eli nämä alat, joissa on epätyypillisiä työsuhteita, heidän työllistymistilanteensa, ja tähän voi sanoa sen, mikä meidän valiokuntammekin mietinnössä on, että hallitusohjelman mukaan kulttuurin ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia on tarkoitus ratkaista osana sosiaaliturvauudistusta. Ja erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan.

Tässä vielä lopuksi mainitsen tästä valiokunnan lausumaehdotuksesta, joka on varsin laaja ja monipuolinen, ja en ehdi sitä nyt lukea, mutta siihen kannattaa tutustua, ja se nimenomaan myöskin velvoittaa seuraamaan tämän uudistuksen vaikutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Nurminen.

1.01 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin toivonut, että varapuheenjohtaja olisi käynyt enemmän tätä lapsiperheköyhyyttä läpi. Sanoitte myös, että siirtyy toimeentulotuella. Me ollaan esitetty huolta nimenomaan siitä, että eiväthän nämä lapsilisät kompensoidu toimeentulotuessa, koska ne otetaan huomioon. Eiväthän nämä parannukset tule millään tavalla näkyviin näille toimeentulotuen varassa eläville lapsiperheille, ja pidän sitä äärettömän kohtuuttomana, jos nyt työttömiltä lapsiperheiltä leikataan näin merkittävässä määrin — ja kiitos siitä, että myönsitte sen, mutta olisin toivonut, että se olisi aiheuttanut joitain johtopäätöksiä myös tämän lakiesityksen suhteen. Pidän sitä todella valitettavana, ja toivon, että tarkastelette tätä.

Hallituksessa oli mahdollisuus myös siirtää tätä, esimerkiksi voimaantuloa myöhemmäksi. STM:n vastine antoi tähän mahdollisuuden, mutta, perussuomalaiset, te päätitte valiokunnassa, että mitään siirtymää ei tarvita, ja se oli todella surullista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

1.02 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko vielä kommentoida muutamaa asiaa tässä. Siis on niin ristiriitaista kuunnella näitä kokoomuspuheenvuoroja, joissa yhtäältä puhutaan kannustinloukkujen purkamisen tärkeydestä ja sitten seuraavassa hengenvedossa painotetaan, että kyllä toimeentulotuki hoitaa kaikki nämä meidän leikkaustemme huonot seuraukset. Minä toistan vielä kerran, että teidän toimeentulotukeen nojaava sosiaalipoliittinen linjanne on työntekoon kannustamisen vastakohta. Se on edelleen kaikista suurin kannustin- ja köyhyysloukku meidän sosiaaliturvajärjestelmässä,

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

ja sinne te olette viemässä tätä meidän sosiaaliturvajärjestelmän painopistettä. Näissä teidän puheenvuoroissanne ei ole minkäänlaista logiikkaa.

Sen lisäksi minä totean, että tämä 26 euroa, minkä kaikki alle kolmevuotiaiden vanhemmat ovat saamassa — esimerkiksi minä itse, tosin lapseni ehtii kyllä täyttää kolme, mutta muuten olisin saamassa sitä — ei kompensoi sitä, että te leikkaatte työttömiltä perheiltä satoja euroja kuussa, ei millään tavalla. Se ei muuta millään tavalla tätä kokonaiskuvaa siitä, miten te radikaalisti lisäätte lapsiperheköyhyyttä näillä päätöksillä. [Mia Laiho: Työ lisää elintaso!] — Ei, ei kompensoi. Se... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron, koska puheai-ka on ylittynyt]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

1.03 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla puuttumatta edustaja Laihon välihuutoon, jossa hän toteaa, että työ lisää... — miten se meni? — että työ lisää toimeentuloa. Niinhän se onkin, mutta tässähän se erikoisuus on se, että te tavoittelette 60 000—65 000 uuden työllisen tuloa, ja se lisäksi tätä näiden ihmisten osalta, mutta teidän samaan aikaan lisäätte ensinnäkin 65 000 köyhää lisää käytännössä toimeentulotuen piiriin, muina miehinä. Ja nyt te perustelitte äsken tuolla pöntössä suurella rintaäänellä sitä, että onneksi toimeentulotukea voidaan käyttää. Tämä on täysin vastoin eduskunnan valiokuntien aikaisempia kantoja, perustuslakivaliokunnan kantoja, sosiaali- ja terveystoimen valiokunnan kantoja, pitkältä ajalta. Täällä ei ole ollut minkäänlaista yksimielisyyttä siitä, että tällaista toimeentulotukiriippuvuutta aiheutettaisiin. Tämähän on ihan kahjoa. Ja samaan aikaan te lisäätte 68 000 köyhää tähän maahan. Se on erikoista. [Puhemies koputtaa] Mutta sen lisäksi minun täytyy kyllä kiinnittää huomio siihen, että te olette rakastuneita siihen, että nyt tulee lapsilisien korotus, koko porukalle. [Puhemies koputtaa] Toisilta leikataan satoja euroja, kun toiset saavat korotuksen. Se on käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen, vastauspuheenvuoro. — Ja sen jälkeen edustaja Laiho, ja sitten mennään puhujalistaan.

1.05 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin opposition varmaan kannattaa tätä hallitusohjelmaa lukea vielä tarkemmin. Täällä puhutaan työhön kannustavasta sosiaaliturvasta. [Vasemmalta: Te teette päinvastoin!] Yksilöllä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan itsensä ja läheistensä toimeentulosta. Tämähän nyt sanotaan täällä aivan selvästi: ”Yksilöllä on oikeus yhteiskunnan tukeen sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei kykene huolehtimaan itsensä ja läheistensä toimeentulosta.” Ja todellakin hallitus on uudistamassa tätä sosiaaliturvaa siten, että järjestelmä on paljon yksinkertaisempi ja työhön kannustavampi. Eikö tämä ole hyvä asia? [Vasemmalta: Ei ole!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

1.06 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio nyt tahalleen väärin ymmärtää asioita, joita sanoin. Tarkoitin tietenkin joten... [Vasemmalta: Jotenkin!] ja ymmärtääkseni olin ihan selväsana- nainen siinä, että kyse on niistä perheistä, jotka ovat jo toimeentulotuella. Siellä se ei hankaloita tilannetta, koska he saavat jo toimeentulotukea.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

[Välihuutoja vasemmalta] Että niille kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville, heille tämä ei ole heikennys. Mutta toki siellä pienissä tuloluokissa, totta kai se siellä vaikuttaa, ja niinhän sen kuuluukin tietenkin vaikuttaa, koska kyseessä on sosiaaliturvauudistus ja tällä haetaan myöskin säästöjä ja tällä haetaan sitä, että ihmiset hakeutuvat töihin. Työllisyys on paras ehkäisevä keino myös lapsikäyhyden ehkäisemiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly, varsinainen puheenvuoro.

1.07 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä olisi niin paljon asiaa, että menisi varmaan tunti, kun näitä kaikkia tässä puhuisi, mutta yritän päästä seitsemään minuuttiin. [Anna Kontula: 53 minuuttia aikaa!]

Vuoden 2024 talousarvioesitys sisältää historian suurimmat sosiaaliturvaleikkaukset, ja näin suuria sosiaaliturvaleikkauksia ei ole tehty tällä vuosituhannella, sen voi auttamattomasti sanoa; myös THL on tämän kuitannut. Orpon—Purran hallituksella oli selkeä arvovalinta maksattaa muun muassa hyvätuloisten veronalennukset heikompien ihmisten kustannuksella sekä työttömyysvakuutusmaksun alennuksella. Ja lisää leikkauksia on luvattu tulevan. Pelkään pahoin, että jatkossakin ne tulevat kohdistumaan näihin heikompiosaisiin.

Nyt käsittelyssä olevia työttömyysturvan leikkauksia perustellaan velalla, mutta nämä leikkaukset eivät tule taittamaan valtion velkaantumista eli toisin sanoin parantamaan velkasuhdetta. Hallitus aikoo ottaa enemmän velkaa nelivuotiskaudellaan kuin Marinin hallitus teki ulkoisten kriisien täyttämällä viime kaudellaan.

Orpon—Purran hallitus lähti kauteensa ennätyksellisen hyvästä työllisyystilanteesta, joka saatiin Marinin hallituskauden toimilla, joissa keskiössä oli talouden pitäminen kasvussa kriisien keskelläkin. Nyt edessä oleviin kriiseihin nykyinen hallitus ei ole oikein varautunut mitenkään, eikä sillä ole vielä mitään kunnollisia toimia esimerkiksi rakennusalan ahdinkoon. Avoinna olevat työpaikat ovat vähentyneet vuodessa 58 000:lla, ja työttömyys on kasvanut 23 000:lla. Molemmat menevät väärään suuntaan. Hallituksen toimet kasvun ja tuottavuuden aikaansaamiseksi puuttuvat kokonaan. Se ei ole puuttunut työllistämisen todellisiin esteisiin: osaamiseen, kohtaanto-ongelmaan, jossa työpaikka ja työntekijä ovat eri paikkakunnilla, ja ihmisten työkykyyn. Mutta se voi onneksi vähän nojata viime kaudella parlamentaarisesti sovittuun tki-panostukseen, jonka avulla toivottavasti pidemmällä aikavälillä saadaan talouskasvua aikaiseksi.

Talouksuripolitiikan mukaisesti oikeistohallitus uskoo kaiken paranevan ja työpaikkojen syntyvän vain leikkaamalla sosiaaliturvaa. Minä kysynkin: mihin nuo 256 000 työnhakijaa, jotka tänä päivänä ovat työtä hakemassa, työllistyvät, kun talous sakkaa nollakasvun tuntumassa ja avoimet työpaikat vähenevät? On hyvin mahdollista, että meillä on tällä menolla hallituskauden lopussa matalampi työllisyysaste ja enemmän työttömiä kuin hallituksen aloittaessa työnsä.

Arvoisa puhemies! Työttömyysturvan heikentäminen — ehkä pitäisi sanoa, niin kuin hallitus sanoo, että kannustaminen — on juuri sitä hallituksen linjaa, jossa puhutaan siitä 15 prosentista, josta valtiovarainministeri Purraakin on maininnut. Hyvä lukusarja: kun sanotaan, että kotitalouksia Suomessa on 2,7 miljoonaa ja siitä 15 prosenttia on 400 000, puhutaan valtavista määristä ihmisiä.

Ansioturvajärjestelmää heikennetään kahdessa vaiheessa rajusti, ja ilmeisenä tarkoituksena on koko järjestelmän rapauttaminen perustavanlaatuisesti. Ensi vuonna tulevat heikennykset ansioturvan saamiseen — työssäoloehdon pidennys kuudesta kahteentoista kuu-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

kauteen, suojaosuuden poisto, lapsikorotuksen poisto 1.4. lähtien ja myöhemmin syksyllä porrastus — vievät ansioturvan lähelle perusturvaa, jota sitäkin hallitus leikkaa 10 prosentilla indeksijäädytyksellään. Ja tuohon äskeiseen huomiona: Kun tuossa TyVin lausuntoa luettiin, niin se ei ollut yksimielinen. Meillä oli eriävät käsitykset tästä lausunnon sisällöstä, ja ne jätettiin sinne pöytäkirjaan.

Tärkeätä on huomata, että arvioidaan, että ansioturvan piiristä tiputaan Kelan määrittelmälle työmarkkinatuella ja peruspäivärahalle ja pahimmillaan toimeentulotuella — arvioiden mukaan 65 000 henkilöä siirtyy toimeentulotuella, viimesijaisen turvan varaan — ja tämä on arvon hallituksen tietoinen päätös. Se 65 000 toteutuu varmemmin kuin se, että työllisiä tulisi 65 000 lisää. Tässä myös unohdetaan se, että ansioturvalta työllistytään nopeammin ja paremmin kuin muilta turvan tasoilta ja samalla ansioturvalla olevat hakevat harvemmin muuta turvaa, ja myöskin se, että ansioturvan maksavat puoliksi työnantajat ja palkansaajat, jotka tähän asti ovat sopineet myös ansioturvan sisällön uudistamisesta. Nyt se tehdään hallituksen yksipuolisella toimella. Ja kannattaa sitten muistaa myös tämä, että se on myöskin valtiontalouden kannalta parempi, että ihmiset olisivat siellä ansioturvan puolella kuin täällä perusturvan puolella. Eli todella paljon ihmisiä tässä on kyseessä. Lapsikorotuksia viime vuonna Kelan tilastojen mukaan sai 189 000 työttömyysetuutta saanutta. Kolmasosa työttömyysetuuden saajista sai lapsikorotuksia, ja ne korotukset ovat työttömien arjessa isoja, 125 eurosta 240 euroon näillä esitetyillä tasoilla. Tämän vuoden taseeseen nähden ne olisivat vielä korkeampia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen yksipuoliset leikkaustoimenpiteet heikentävät palkansaajien ja työttömien asemaa ja murentavat hyvinvointivaltiota. Hyvä Orpon hallitus, miksi haluatte maksaa leikkaukset lapsillanne ja lapsenlapsillanne? He tulevat siirtymään epätasa-arvoiseen työelämään, jos aikomanne toimet toteutuvat.

Arvoisa puheenjohtaja! On meille tulossa erikoinen ja pelastettu hyvinvointivaltio näiden Orpon hallituksen leikkausten jälkeen. Se ei ole se hyvinvointivaltio, mitä me sosiaalidemokraatit haluamme. Sen vuoksi tulemme esittämään hylkyä hallituksen leikkausesityksille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen poissa. — Edustaja Valtola.

1.14 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia sosiaali- ja terveystieteiden puheenjohtajalle Krista Kiurulle hyvästä mietinnön esittelystä. — Tilanne, missä nyt olemme, on se, että Suomen valtio on velkaantunut yhtäjaksoisesti vuodesta 2008 saakka sekä absoluuttisesti että suhteessa bruttokansantuotteeseen. Verottamalla me emme voi tätä tilannetta yksinkertaisesti korjata, varsinkaan työn verotusta korottamalla. Suomi on juuri julkaistun tiedon perusteella noussut OECD-maiden neljänneksi kovimmaksi verotajaksi. Siksi nykyistä korkeampi työllisyysaste on jatkossa välttämätön pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoittamiseksi ja valtionvelan hallitsemattoman kasvun pysäyttämiseksi. Työllisyysasteen parantaminen on myös tehokas tapa vähentää lapsiperheköyhyyttä.

Työllisyysaste on viime vuosina hieman noussut. Suomen työmarkkinat kärsivät kuitenkin edelleen korkeasta rakenteellisesta työttömyydestä. Työllisyysasteemme on selvästi matalampi kuin pohjoismaisissa verrokkivaltioissamme. Hallituksen esittämät lakimuutokset pyrkivät parantamaan työllistymisen kannustimia ja alentamaan työttömyydestä syntyviä menoja. Työllisyysasteen nostaminen on edellytyksenä sille, että pystymme saamaan hallintaan valtiontalouden kroonistuneen alijäämän. Kokonaisuudessaan pääminis-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

teri Orpon hallituksen työllisyystoimien tavoitteena on nostaa työllisten määrää 100 000 hengellä hallituskauden aikana. Tässä 100 000 uudessa työllisessä on mukana monia isiä ja äitejä.

Nyt esitettyjen työttömyysturvalakien muutoksien vaikutus on noin 20 000 henkilön työllisyyskasvu, joka vahvistaa julkista taloutta 550 miljoonalla eurolla. Lisäksi saadaan 250 miljoonan euron menosopeutus. Eli esityksen muutoksilla voidaan saavuttaa yhteensä 800 miljoonan euron julkista taloutta vahvistava vaikutus.

Edustaja Andersson kysyi aiemmin, miksi toimenpiteet tehdään tässä suhdannetilanteessa. Kysyisin vastaavasti: miksi edellinen hallitus ei tehnyt näitä tarpeellisia työllisyyttä parantavia toimenpiteitä edellisen hallituksen kauden aikana, kun suhdanteet olivat paremmat? Nyt esitetyt työllisyystoimet ovat tarpeellisia ja kannatettavia myös nykyisessä suhdannetilanteessa. Nykyistä korkeampi työllisyysaste on keskeinen osa julkisen talouden kestävyysvajeen ratkaisua ja ainut mahdollisuus turvata hyvinvointivaltion tulevaisuus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

1.18 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Ainoa tapa turvata hyvinvointivaltion tulevaisuus on antaa veropohjan romahtaa ja kokonaisveroasteen tipahtaa, niin kuin täällä on monta kertaa sanottu, mutta koska kertaus on opintojen äiti, niin sitä pitää jankuttaa riittävän monta kertaa, että se menee perille.

Joo, no tässähän ollaan sitten vähän zombiena jo käsittelemässä tämmöistä aivan valtaisaa leikkausta jälleen kerran. [Tuomas Kettunen: Ei kai eilinen paina?] — Ei, ei eilinen paina missään. Ihan tämä päivä vähän painaa. — Ollaan täällä jälleen kerran käsittelemässä semmoista esitystä, joka yllättäen lisää köyhyyttä ja inhimillisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, ja kun tämä työssäoloehdon kiristäminen lähes tuplaa työssäoloehdon vaatimustason nykyisestä 26 viikosta 12 kuukauteen, niin kyseessä on kyllä niin merkittävä heikennys nykyiseen suojaan, että tätä voi pitää jo kohtuuttomana kansalaisten näkökulmasta ja erityisen huonona uudistuksena. Jos joku väittää, että tämä on oikeudenmukainen ja toimiva, niin hänellä on varmaan sitten vähän toisenlainen maailmankuva kuin allekirjoittaneella. Itse asiassa jälleen kerran tässä uudistuksessa nykyistä merkittävästi suurempi joukko myöskin työntekijöitä rahoittaa järjestelmää, josta he eivät hyödy sitten lainkaan.

No, jos mietitään, mitä tämä pidennetty työssäoloehto saattaa kannustaa, niin todennäköisesti välttämään osa-aikatyön vastaanottamista tilanteissa, joissa työssäoloehto ei ole karttunut ollenkaan, koska työssäoloehto täyttyy aiempaa heikommin. Työnhakija saattaa-kin siis jäädä työttömäksi siinä toivossa, että löytyy kokoaikatyötä lyhyempien pätkien sijaan, eikä uskalla edes ottaa sitä riskiä, että sitoutuu johonkin sellaiseen, mikä ei täytä esimerkiksi työssäoloehto-vaatimusta, vaikka se tekeminen olisi kuitenkin siinä hetkessä kannattavampaa. Mutta ehkä tässä ei ole mietittykään sitä, mikä on lähtökohtaisesti fiksumarkkinoiden tai työntekijöitten tai työttömien näkökulmasta. Ja ehkä kaikkein surullisinta on se, kuten kollega Kiuru tuossa sanoi, että lapsiperheiden asema on jälleen kerran tässä raatelun kohteena.

Kyllähän tämä työttömyysturvan suojaosa on myöskin yksi iso asia, joka on antanut kannusteen ottaa myöskin niitä lyhytaikaisia töitä vastaan, erilaisia pätkä- ja silpputöitä, joita aika moni ihminen tässä yhteiskunnassa tekee. Nämä työt ovat olleet myöskin todella tärkeitä, kun pitkään pienillä tuloilla eläminen on luonut myöskin varsin niukat elämisen puitteet jo valmiiksi ja on saatu edes hetken aikaa vähän vakiintuneempaa ja varmempaa

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

tuloa elämässä. Täällähän on hallituspuolueitten toimesta synnytetty mielikuvaa, että kaikilla on mahdollisuus löytää hyvin palkattua, kokoaikaista työtä, elättää perheensä, ostaa Mersu, nauttia elämästä ja ajaa kohti auringonlaskua nauttien kaikesta kivasta, mutta ne realiteetit, missä ihmiset elävät ja toimivat... En ole tässä elämänpolulla törmännyt hirveän moneen ihmiseen, jotka eivät olisi valmiita tekemään töitä, mutta aika monen kokemus on myöskin se, että on työttömänä ollut todella pitkän aikaa sellaisessa tilanteessa, missä avoimiin työpaikkoihin ei ole edes kutsuttu haastatteluun tai ei ole edes ollut mahdollisuutta päästä näyttämään osaamistaan. Kun on ollut riittävän pitkään työmarkkinoiden ulkopuolella, niin sitten on ikään kuin sellaisessa roolissa, että ei edes pääse näyttämään, että kyllä minäkin osaisin ja pärjäisin ja pystyisin tätä työtä tekemään — varsinkin jos on siinä tilanteessa, että on lähellä viittäkymmentä tai pahimmassa tapauksessa yli. Minä ainakin henkilökohtaisesti saan valtavan paljon palautetta, että ei tule koskaan edes ilmoitusta, mitenkä on työnhaussa menestynyt ja olisiko jotain kehitettävää ja parannettavaa. Ei tule edes viestiä, että kiitos, että haitte tätä paikkaa.

Mainitsin jo tuosta lapsiperheiden kurmuuttamisesta. Uskoisin, että edustajakollega Kiuru pistelee siitä vielä pataan kuusi—nolla hallitukselle, niin että ehkä minun ei tarvitse sitä lähteä tässä nyt sitten ruotimaan. Lapsiköyhyys on lisääntynyt tässä matkan varrella. Välillä edellisen hallituksen aikana sitä saatiin jopa vähän kurottua pienemmäksi, mutta tälläkin hetkellä lapsiköyhyydessä elää Suomessa yli 120 000 lasta, ja mielestäni se ei ole mikään mitätön asia. Valitettavasti yhä useampi työtön perhe joutuu jatkossa turvautumaan toimeentulotukeen. Se on aika nöyryyttävä polku sellaisille ihmisille, jotka eivät ole sitä elämässään kokeneet. Se on helppo sanoa, että menkää nyt sitten sinne viimesijaiselle luukulle. Siellä kun todistelet omaa toimeentuloasi ja kaikkia asioita joudut levittelemään kuukausittain säännöllisesti, niin ei se nyt mitään herkkua ole. Ei se ainakaan paranna sitä yksilön jaksamista ja lisää voimavaroja. Mutta ehkä tämä nyt on se, mihin Suomen kansan enemmistö halusi tätä kokonaisuutta ohjata, siihen suuntaan, että niille, joilla on, lisää ja niiltä, joilla ei ole, sitten pois. — Eiköhän tässä tätä yösaarnaa tullut jo. Kiitos ja näkemiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

1.25 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Työmarkkinat kaipaavat uudistamista. Uudistamisen pitää kuitenkin tapahtua oikeudenmukaisesti ja reilusti. Vihreät kannattavat työllisyyspolitiikkaa, jossa työttömyys ei merkitse koko talouden romahtamista vaan sitä, että on aito mahdollisuus etsiä uutta työtä ja kouluttautua uudelleen. Samalla on tärkeää huomioida, että pitkäaikaistyöttömän työllistäminen on vaikeaa.

Nyt Orpon hallitus uudistaa kuitenkin työmarkkinoita rikkovalla ja epäoikeudenmukaisella tavalla. Hallituksen leikkaukset osuvat niihin, jotka ovat jo ennestään vaikeassa asemassa. Pidän huolestuttavana hallituksena aikeita kohdistaa merkittävästi säästöjä erityisesti lapsiin ja lapsiperheisiin. Hallitus on poistamassa työttömyysturvasta kokonaan lapsikorotukset, vaikka niiden poistamista vastustettiin hallituksen esityksen mukaan laajasti lausuntokierroksella. Lapsikorotusten poistaminen ajaa entistä suuremman joukon jo valmiiksi heikossa asemassa olevia lapsiperheitä ja yksin asuvia pienituloisia ahtaalle. SOS-TE:n arvion mukaan hallituksen sosiaaliturvaleikkausten seurauksena lähes 17 000 lasta siirtyy köyhyysrajan alapuolelle.

Lapsiasiavaltuutettu muistutti lausunnossaan valiokuntaa YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksesta sekä siitä, että valtion tulee välttää sosiaaliturvaetuksien leikkauk-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

sia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin. MLL ja useat muut lausunnonantajat korostivat valiokunnalle, että lapsikorotuksilla on suuri merkitys työttömyyttä kohtaavien lapsiperheiden toimeentulon turvaamisessa. Lapsikorotusten poistaminen lisää lapsiperheköyhyyttä. Lapsuudessa koettu köyhyys ja perheen toimeentulovaikeudet ovat haitallisia lasten hyvinvoinnille ja kehitykselle. Työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen hankaloittaa erityisesti niiden lapsiperheiden tilannetta, joiden toimeentulo on muutenkin jo vaikeaa. Ongelmana on, että useat leikkaukset kohdistuvat samaan väestöryhmään, vähävaraisiin lapsiperheisiin.

Arvoisa puhemies! Pienenkin työnteon tulee olla kannattavaa. Ansioturvan suojaosien poisto heikentää työn vastaanottamisen kannustimia. Työmarkkinat ovat muutoksessa. Tulvaisuudessa osa-aikatyö tulee lisääntymään, ei vähentymään. Tutkija Juho Saaren valiokunnalle antaman selvityksen mukaan Suomen mallin vahvuus on ollut se, että epätyypillisillä työmarkkinoilla toimivat pienituloiset kotitaloudet ovat voineet ylläpitää elintasoaan köyhyysrajan yläpuolella yhdistämällä palkkaetuuksia, asumistukea, työttömyysturvaa ja palveluita. Tutkimusten mukaan tämä on lisännyt osapäiväistä työskentelyä. Sen sijaan sillä ei ole ollut merkittävää kokopäiväistä työskentelyä lisäävää vaikutusta.

Edellä mainitusta syystä en voi tukea esitystä työttömyysturvan suojaosien poistamisesta. Siitä periaatteesta, että kaikki työntekeo ihmisen yksilöllisen työ- ja toimintakyvyn rajoissa on arvokasta, ei tulisi luopua.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan ansio- ja peruspäivärahan työssäoloehto tuplattaisiin 26 viikosta 12 kuukauteen. Esityksessä todetaan, että työssäoloehto on varsin lyhyt verrattuna ansio- ja peruspäivärahan enimmäiskeston. Muun muassa VAT-Tin asiantuntijat toteavat lausunnossaan kuitenkin, että työssäoloehdon pidennys olisi merkittävä kiristys niille työntekijöille, joilla on vaikeuksia kiinnittyä työmarkkinoille ja jotka pyörivät työttömyyden ja määräaikaisten työsuhteiden välissä. Tässä joukossa on paljon erilaisia ihmisiä sekä paljon nuoria ja matalasti koulutettuja. Lausunnonantajat ovat myös korostaneet, että nuoret naiset ovat miehiä useammin määräaikaissa työsuhteissa, joten esitys on myös sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ongelmallinen. Tämän vuoksi vihereät eivät näe ehdotusta perusteltuna vaan pitäisivät tarkoituksenmukaisempaan kehittää työssäoloehdot siten, että jo hieman lyhyemmästäkin työssäolosta voisi ansaita lyhyen ansiosidonnaisen työttömyysturvan. Tämä hyödyttäisi esimerkiksi määräaikaissa työsuhteissa toimivia opettajia, jotka saavat usein liian pienen korvauksen kesäkeskeytyksen ajaksi. Vuonna 2021 STM:n työttömyysturvan kehittämisen työryhmä teki perusteellisen raportin, jossa tarkasteltiin vaihtoehtoja porrastaa työssäoloehdot siten, että jo viiden kuukauden työssäolo oikeuttaisi ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan ja ansiosidonnaisen turvan enimmäiskesto kasvaisi sitä mukaa, mitä pidempi yhtenäinen työhistoria päivärahan saajalla on.

Arvoisa puhemies! Luovien alojen erityispiirteet tulisi ottaa huomioon. Luovien työn tekijät ja yrittäjät ry on valiokunnan asiantuntijakuulemisessa muistuttanut luovien alojen työmarkkinoiden erityispiirteistä. Niiden työttömyysturvassa on omat erityiset ongelman- sa. Siksi myös hallitusohjelmassa on niiden työttömyys- ja sosiaaliturvasta oma erityinen kirjauksensa. Hallitus ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta. Erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan. Huolehditaan taiteen vapaudesta, tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävydestä ja työmarkkinoiden toimivuudesta. Valitettavasti tämä ei näy hallituksen toiminnassa kyseisen lakiesityksen osalta. Koko-aikatyön vastaanottaminen on

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

luovilla aloilla hankala käsite, sillä lähtökohtaisesti kokoaikatyötä on harvoin tarjolla ja vain harvoin työnteko perustuu työtunteihin. Koska kulttuurin ammattilaiset tekevät usein niin sanottua keikkatyötä, kulttuurialan työmarkkinat ovat poikkeuksellisen joustavat. Luovan alan työntekijät ja yrittäjät ry:n mukaan siellä ei tarvita muille aloille ajateltuja työllistymisen lisäkannustimia, vaan kulttuurialan ja freelancerien tyypillisten ongelmien korjaamista hallitusohjelman mukaisesti. Nyt hallituksen esitys työttömyysturvalain uudistamisesta ei huomioi luovien alojen erityispiirteitä.

Arvoisa puhemies! Yleistä ansioturvaa on tarpeen selvittää. Nyt ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolelle jäävät ne, jotka eivät kuulu työttömyyskassaan. Tässä joukossa on paljon matalapalkkaista työtä tekeviä naisia, joilla on suuri köyhyysriski. Työmarkkinoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta olisi tarpeen selvittää ansioturvan uudistamista siten, että se voitaisiin ulottaa kaikille työssäoloehdon täyttävillä työntekijöille riippumatta työttömyyskassan jäsenyydestä. Uudistus kuitenkin olisi hyvä tehdä niin, että se ei romuta ammattiliittojen toimintakykyä.

Näillä kaikilla perusteluilla esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvät lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

1.32 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Purra lupasi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy perussuomalaisille, mutta juuri muuta tämä oikeistohallitus ei teekään. Pääministeri Orpo puolestaan lupasi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, mutta näiden leikkausten yhteisvaikutukset nousevat monissa perheissä sa-toihin euroihin kuukaudessa.

Hallitus yrittää perustella politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, mutta tällekin ei ole katetta. Kaiken kaikkiaan tämä esitys vie Suomen työttömyysturvaa entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista, kuten Tanskasta ja Ruotsista, missä ansiosidonnainen turva on erityisesti pieni- ja keskituloisille työntekijöille jo ennestään merkittävästi Suomea parempi. Hallitus perustelee virheellisesti politiikkaansa muiden Pohjoismaiden esimerkeillä, vaikka kyse on yksipuolisista heikennyksistä työntekijöiden, työttömien ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan. Samalla, kun hallitus leikkaa työttömyysturvaa, se valmistelee myös irtisanomisten ja lomautusten helpottamista ja todella isoja heikennyksiä työntekijöiden neuvotteluvoimaan.

Mutta mitä nämä työttömyysturvan leikkaukset sitten käytännössä aiheuttavat? Työttömyysturvan 300 euron suojaosan poisto tarkoittaa sitä, ettei työttömien kannata nykyisellä tavalla ottaa lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä vastaan, ja siten työn tekemisen kannusteet heikkenevät. Täällä nostettiin jo esille tämä VATTin tutkimus, joka osoitti, että työttömyysturvan ja asumistuen suojaosa on lisännyt osa-aikaisen työn määrää ilman, että kokoaikatyö olisi vähentynyt. Vastaavasti työn tekemisen kokonaismäärän voidaan olettaa vähenevän suojaosien poiston myötä, vaikka hallitus perustelee esitystään työllisyyden lisäämisellä. Tämä esitys syrji osatyökykyisiä ja poistaa periaatteen, että pienikin määrä työtä on parempi kuin ei mitään.

Hallituksen leikkaukset osuvat erityisesti osa-aikaisiin työntekijöihin, joista tiedetään 100 000:n työskentelevän vastentahtoisesti osa-aikaisesti. Esimerkiksi Palvelualojen työttömyyskassan päivärahan saajista on tänä vuonna 48 prosenttia saanut sovittelua päivärahaa. Myös työttömyysturvan euroistaminen nyt esitettävässä muodossa heikentää monien

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

prekaarissa asemassa työskentelevien asemaa. Kaikista työntekijöistä noin 18 prosenttia tekee osa-aikatyötä, naisista 24 ja miehistä 12 prosenttia. Kaupan työntekijöistä 45 prosenttia ja matkailu- ja ravintola- sekä vartiointialan työntekijöistä noin 20 prosenttia tekee osa-aikatyötä.

Hallitus heikentää sosiaali- ja työmarkkinapolitiikallaan erityisesti naisten asemaa, kun huomioidaan myös naisille kasaantuvien perusteettomien määräaikaaisuuksien helpottaminen ja niin sanottu vientivetoinen palkkamalli. Esityksellään hallitus on heikentämässä rajusti etenkin ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Tämä tehdään tilanteessa, jossa työttömyys uhkaa suhdanteen takia kasvaa voimakkaasti, esimerkiksi rakennusalalla, ja kasvava joukko ihmisiä jää työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan ja erityisesti lapsikorotuksen poistaminen vaarantaa työttömäksi jäävien lapsiperheiden toimeentulon. Näiden leikkausten myötä toimeentulotuen tarve tulee sitten kasvamaan 25—30 prosenttia ja jopa 100 000 uutta ihmistä putoaa toimeentulotuen varaan. Tarpeen kasvaessa räjähdysmäisesti yhä useampi henkilö putoaa kaikkein pahimpaan kannustinloukkuun. Näin työnteolla ei voi käytännössä juurikaan kasvattaa omia tulojaan, vaikka hallitus perustelee esityksiään juuri työllisyydellä.

Työssäoloehdon pidentäminen 6 kuukaudesta 12 kuukauteen vaikeuttaa ansioturvan piiriin pääsemistä. Erityisesti se vaikeutuu nuorilla, pätkätyöntekijöillä ja heikossa työmarkkina-asemassa olevilla. Lakiesityksen perusteluissa on arvioitu, että esitys pudottaisi noin 17 prosenttia työttömäksi jäävistä ansioturvalla, mikä taas on isossa ristiriidassa sen hallituspuolueiden ennen vaaleja esittämän vaatimuksen kanssa, että ansioturva pitäisi ulottaa kaikille. Eli esimerkiksi opettajan sijainen voi sitten joutua kesän ajaksi kokonaan ilman ansioturvaa ja siitä jäädä työmarkkinatuen ja toimeentulotuen varaan.

Lapsikorotusten poisto taas vaikeuttaa perheellisten ja etenkin yksinhuoltajien toimeentuloa. Esimerkiksi yhdestä lapsesta tähän vuoteen verrattuna tuki laskee 150 eurolla kuukaudessa ja kolmesta lapsesta 285 eurolla kuukaudessa. Lapsikorotusten poisto lisää yksittäisenäkin toimenä voimakkaasti lapsiperheköyhyyttä ja toistaa 90-luvun laman virheitä, jotka tutkimusten mukaan johtivat silloisten yksinhuoltajien lasten kannalta erittäin pitkäkestoisiin vaurioihin sekä syrjäytymiseen työvoimasta ja lisääntyviin sosiaalimenoihin.

Eli tämä on nyt jälleen kerran tällainen esitys, jolla hallitus pudottaa ihmisiä köyhyyteen, lisää lapsiköyhyyttä ja pahentaa eriarvoisuutta. Tämä ei ole välttämättömyys. Tämä on arvovalinta, ja samaan aikaan teidän talouspolitiikkanne suosii hyvätuloisia eikä piittaa velkaantumisesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

1.38 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta pitää hyvänä ja kannatettavana hallituksena tavoitetta työllisyyden nostamiseksi. Pääministeri Sipilän hallituskaudella hallitus asetti myös kunnianhimoisen 100 000 lisätyöllisen tavoitteen, joka saavutettiin. Silloin hallitus asetti ensin tavoitteen ja neuvotteli sen jälkeen työmarkkinaosapuolten kanssa keinoista, joilla tavoitteeseen päästään. Nyt hallitus on valinnut tieksi sanelemisen, emmekä pidä tätä menettelytapaa hyvänä.

Hallituksen keinot tulevat myös valitettavasti lisäämään lapsiperheköyhyyttä ja toimeentulotuen tarvetta. Tämä vie työllisyystavoitetta väärään suuntaan. Hallitus on poistamassa työttömyysturvasta kokonaan lapsikorotukset, vaikka niiden poistamista vastustettiin hallituksen esityksen mukaan laajasti lausuntokierroksella. Työttömyysturvan lapsiko-

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

rotusten poistaminen koskee merkittävää osaa työttömistä. Viime vuonna kolmasosa työttömyysturvan saajista sai myös lapsikorotusta. Valiokunnalle annettujen lausuntojen mukaan lapsikorotusten poisto kohdistuu erityisesti pienituloisiin lapsiperheisiin ja lisää merkittävästi lapsiperheiden pienituloisuutta. Hallituksen esityksen mukaan lapsikorotusten poistaminen nostaa merkittävästi kuntien puoliksi rahoittaman perustoimeentulotuen tarvetta. Toimeentulokiriippuvuus heikentää työnteon kannusteita. Työttömyysturvan lapsikorotusten on aiemmin arvioitu olevan kustannustehokas tapa vähentää lapsiköyhyyttä.

Arvoisa puhemies! Hallitus on myös poistamassa työttömyysturvasta 300 euron suojaosan, joka on parantanut työnteon kannusteita suojaosan alittavilla tuloilla. Koronaepidemian aikana suojaosaa päinvastoin korotettiin 500 euroon. Viime vuonna lähes 40 prosenttia työttömyysetuuden saajista sai työttömyyspäivärahaa osa-aikaisen työskentelyn ohella.

VATTin tuore tutkimus osoittaa, että suojaosilla tai niiden poistolla ei todennäköisesti ole suuria vaikutuksia työllistymiseen kokoaikaisesti. Tutkimuksen mukaan satunnaista ja osa-aikaista työtä tekevien työttömien osuus kasvoi huomattavasti, kun työttömyysturvan suojaosa otettiin käyttöön. Lisääntynyt työttömyyden aikainen työskentely ei merkittävästi lisännyt kokoajien työsuhteiden muodostumista. Toisaalta tutkimuksessa ei havaittu, että lisääntynyt, satunnainen ja osa-aikainen työskentely olisi vähentänyt siirtymiä kokoajaisiin töihin. Hallituksen tavoite kokopäivätyöhön kannustamisesta on sinänsä kannatettava, mutta suojaosan poistaminen heikentää osa-aikaisen työn vastaanottamisen kannusteita, ja siksi keskusta ei voi kannattaa sitä.

Useat valiokunnalle lausuntoja antaneet tahot ovat olleet huolissaan esitysten tasa-arvo- ja sukupuolivaikutuksista. Hallitus tekee useita erillisiä leikkauksia sosiaaliturvaan. Leikkaukset kasautuvat samoille ihmisille, merkittävä osa nimenomaan lapsiperheisiin ja naisiin, jotka ovat yliedustettuja esimerkiksi osa-aikatyössä.

Hallituksen esityksellä on vaikutuksia myös kuntatalouteen. Ehdotettujen muutosten arvioidaan heikentävän kuntien taloutta noin 55 miljoonalla eurolla, mikä johtuu verokertymän pienenemisestä sekä toimeentulotukimenojen kasvusta. Hallitus ei kuitenkaan ole varannut rahaa kuntatalouden kasvaneiden kustannusten kompensoimiseksi. Keskustan mielestä kasvaneet menot tulisi kompensoida, jotta kuntatalouden tilanne ei pahene hallituksen toimien seurauksena.

Keskusta edellyttää, että hallitus seuraa lakimuutosten vaikutuksia ja on valmis tekemään tarvittaessa korjauksia lainsäädäntöön. Hallituksen tulee siksi seurata myös eri etuuksiin tehtävien muutosten yhteisvaikutuksia, tehdä niistä jälkikäteisarviointia ja tuoda tarvittaessa eduskunnalle korjaavia lakiesityksiä, joilla edistetään lasten ja nuorten sekä perheiden arjesta selviytymistä ja lasten ja nuorten hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Keskusta ehdottaa lakiin useita pykäläehdotuksia. Siksi ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvä lakiehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen poissa. — Edustaja Merinen.

1.43 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos kaikille yövuorossa olijoille. On yllättävän hauskaa olla täällä yöllä. Ja erityiskiitos, nyt keskittyykää, sosiaalidemokraattinen ryhmä, teille. Meitä on paljon tänä iltana täällä.

Minä etsin yhden Gettomasan biisin ja muokkasin siinä vähän sanoja. Minä omistan sen sosiaalidemokraattiselle taisteluryhmälle. Kuunnelkaa:

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Arvoisa puhemies! Se on mun lössi.

Ja kun mä puhun täällä, niin mulla on mukana mun lössi.

Pistä listalle puheenvuoro, koska mulla on mukana mun lössi.

Koska silloin, jos mä tuun, niin mulla on mukana mun lössi.

Hallitus, teitä ei näy, mut mulla on mukana mun lössi. [Krista Kiuru: Vau!]

Ja sitten puheeseen — on minulla oikea puhekin täällä vielä. — Eikö se ollut aika hyvä, hallitus, hei? [Krista Kiuru: Ollaan koko lössillä täällä vastustamassa työttömyysturvan leikkauksia!] — Eikö?

Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan todella suuria leikkauksia. Esitykseen sisältyy monia erilaisia leikkauksia, mutta ehkä eniten ihmetyttää hallituksen päätös poistaa kokonaan lapsikorotus. Pelkästään tämä leikkaus tarkoittaa monelle perheelle jopa satojen eurojen menetystä. Tämä tarkoittaa ensi vuonna yhden lapsen perheelle 150 euroa vähemmän ja kolmen lapsen perheelle jopa 285 euroa vähemmän. Jos molemmat vanhemmista ovat työttömiä, yhden lapsen perhe voi menettää jopa 300 euroa ja kolmen lapsen perhe jopa 471 euroa. Pääministeri Orpo on kuitenkin luvannut, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, mutta tämä jos mikä tuntuu kohtuuttomalta. Tähän kun vielä lisätään muut työttömyysturvan ja asumistuen leikkaukset sekä tukien indeksileikkaukset, tulee monille perheille hyvin vaikeat ajat, eikä me edes tiedetä täysin, mihin kaikki hallituksen leikkaukset tulevat vaikuttamaan, erilaisiin ihmisiin ja perheisiin.

Puhemies! Lapsiasiainvaltuutettu lausunnossaan valiokunnalle muistuttaa, että YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli kesäkuussa 23 antamassaan päätelmässä Suomelle, että valtio välttää sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin. [Matias Mäkynen: Olisipa välttänyt!] Hän myös toteaa lapsivaikutusten arvioinnin olevan puutteellista. [Krista Kiuru: Ei näyttänyt koskevan tätä hallitusta!] Nyt hallituksen leikkaukset osuvat nimenomaan köyhyysuhassa oleviin lapsiin. Pelkästään työttömyysturvan leikkausten takia pienituloisten määrä tulee kasvamaan 7 200 henkilöä, joista 2 300 on lapsia. Miten hallitus voi hyvällä omallatunnolla työntää lapsia köyhyyteen?

Lapsuuden köyhyys voi näkyä pitkälle tulevaisuudessa. Köyhyys on haitallista hyvinvoinnille ja kehitykselle. Näillä leikkauksilla hallitus lisää vanhemmilta lapsille periytyvää köyhyyttä, eriarvoisuutta ja pahoinvointia. Leikkauksen laskua maksetaan vielä pitkään. Odottaako hallitus, että myös nämä lapset voivat parantaa asemaansa työllistymällä tai auttamalla vanhempiaan työllistymään?

Puhemies! Hallituksen työttömyysturvan heikennykset tulevat osumaan myös erityisesti työuran alussa oleviin nuoriin. Näiden leikkausten tullessa voimaan työelämässä aloittelevalle nuorelle on entistä vaikeampi saada ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Leikkaus tulee osumaan erityisesti osa-aikatyötä tekeviin. Heistä suuri osa on nuoria ja erityisesti nuoria naisia. Nuorten tilanne on jo erittäin huolestuttava. Mielenterveys ja jaksaminen ovat haasteita monella jo opiskeluaikana. Nuoria huolestuttaa työelämän epävarmuus. Hallituksen toimet lisäävät tätä entisestään.

Puhemies! Täällä salissa keskusteltiin joitakin viikkoja sitten hallituksen leikkauksien negatiivisista vaikutuksista erityisesti nuoriin. Yhä ihmettelen, miksi näitä leikkauksia kohdistetaan lapsiin ja lapsiperheisiin. Tämä ei lupaa hyvää tulevaisuudelle. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

1.48 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on jälleen käsissä yksi järjetön paketti, mitä yön pimeinä pikkutunteina täällä käsitellään. Muutama huomio muutamaan kohtaan.

Työssäoloehdon pidennys: Työssäoloehdon pidentäminen 6 kuukaudesta 12 kuukauteen vaikeuttaa ansioturvan piiriin pääsemistä kaikkien osalta. Erityisesti se vaikeutuu nuorilla ja pätkätoiden kierteessä olevilla. Inhimillisen hädän lisäksi se vaikeuttaa työttömyyden kohdatessa henkilökohtaisen talouden vakauttamista haastavissa tilanteissa, etenkin jos töitä ei ole tarjolla. Osa-aikatyöntekijöiden, vammaisten, määräaikaisten mahdollisuus päästä turvalle vaikeutuu merkittävästi. Mutta mikäli kaikesta huolimatta tämä uudistus halutaan tehdä — ja tiedän, että hallitus aina sanoo, että pitää olla niitä vastaesityksiä — niin täytyisi ajatella asioita vähän toisella tavalla. Jos siirrytään 12 kuukauden työssäolo-ehtoon, on eurorajaa pudotettava 1 130 eurosta 800 euroon. Näin osa-aikaisilla olisi mahdollisuus päästä ja pysyä ansioturvalla. Myös tarkastelujaksoa on pidennettävä 28:sta 36 kuukauteen.

No, sitten lomakorvauksen jaksotus: Hallitus palauttaa lomapalkan jaksotuksen. Se lisää byrokratiaa ja vaikeuttaa työntekijän turvan piiriin pääsemistä, kun työttömyys alkaa. Myös lomakorvauksen jaksotus pidentää turvan saamista työttömyysjakson alussa, kun tulot putoavat puoleen. Työttömyyden alussa tarvitaan kaikki tulot, jotta uusi ja inhimillisesti koetteleva tilanne saadaan jonkinlaiseen tasapainoon. Lisäksi asiantuntijakuulemisissa on käynyt ilmi, että jaksotus lisää laskennan byrokratiaa, monimutkaistaa laskentaa ja pidentää turvan laskuaikaa ja saamista.

Sitten vielä omavastuuajan eli karenssin pidennys 5:stä 7 päivään: Työttömän toimeentulotuki heikkenee omavastuupäivien eli karenssin pidentyessä 5:stä 7 päivään. Omavastuu-aika pidentää turvan saamista työttömyyden alussa ja on suora leikkaus turvaan. Tämä osaltaan heikentää lomautuksen ideaa. Näin mahdollistuu esimerkiksi lyhyemmän työviikon teettäminen pidemmällä aikajanelä, ja samalla se vähentää palkansaajan ansiotuloa osittaisen lomautuksen takia.

Suojaosan poisto: suojaosan poistaminen vie osatyökykyisiltä, esimerkiksi vammaisilta, toimeentuloa ja mahdollisuutta työllistyä, ja tälle suojaosan poistolle edes valtiovarainministeriö ei pysty laskemaan mitään työllisyysvaikutuksia. [Matias Mäkynen: Heikentää työllisyyttä!]

Ja sitten vielä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta: Esityksen vaikutukset osuvat rasikaimmin naisiin ja nuoriin. Lisäksi useat leikkaukset osuvat samoihin henkilöihin ja samaan aikaan. Asiantuntijakuulemisissa painotettiin sukupuolivaikutusten arvioinnin merkitystä erityisesti nyt, kun hallituskaudella toteutetaan merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Nämä ovat työ- ja tasa-arvovaliokunnan sosiaalidemokraattisesta eriävästä mielipiteestä.

Siellä saattaa takapenkissä naurattaa, mutta teillä ei ehkä ole hätää siitä, että työttömyys tässä lähiaikoina koettelee.

Andre vice talman Tarja Filatov: Tyvärr måste vi i detta skede avbryta debatten och även behandlingen av detta ärende, eftersom vi måste gå vidare med de återstående ärendena på listan.

Punkt i protokollet PR 68/2023 rd

Riksdagen avbröt den allmänna debatten och behandlingen av ärendet.